

Greenwashing: Yeşile Bürünen Gerçek Niyetler

Handan SAYGIN –Garanti BBVA Yatırımcı İlişkileri Direktörü ve TÜYİD Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

Değerli TÜYİD Okurları,

Çevresel, Sosyal, Yönetimsel (ÇSY) konuları artık tüm halka açık şirketlerin radarında. ÇSY odaklı yatırım fonlarının ve ihraçların hızla artması ile şirketlerin ÇSY alanındaki dönüşümleri ‘yatırımcı hikayesine’ entegre olmaya başladı. Avrupa’da her 5 hisse senedi fonunun 1’i ÇSY fonu¹. Bu fonların hedef kitlesine girebilmek için sürdürülebilirlik endekslerinde yer almak her geçen gün daha kritik olmaya başladı. Bono yatırımcıları için ise, şirketlerin ÇSY konularına endeksli borçlanma araçları odak noktası. Sürdürülebilirlik endeksli bono pazarı, 2020’de yalnızca 9 milyar dolar iken 2021’de 100 milyar doların üzerine çıktı ve Eylül 2022’ye kadar gerçekleşen ihraçlar ile de 57 milyar dolar daha arttı².

Şirketlerin sürdürülebilirlik alanındaki hedefleri sektör bazında farklılık gösterse de, iklim değişikliği ve buna karşı alınan önlemler şirketlerin sıklıkla soru aldığı temel bir konu haline geldi.

Ancak, bu yeşil dönüşümün sağladığı yatırım fırsatı ve “ucuz” finansmana kolay erişim, adeta bir pazarlama stratejisine dönüştü ve gündemimize yeni bir kavramı getirdi: Yeşil Aklama (Greenwashing)

Yeşil aklama, temelde kar odaklı eylemlerin, çevre dostu uygulamalar çatısı altında sunulup, kamuoyunu yanlış yönlendirmek olarak tanımlanabilir.

Greenwashing kavramı ilk olarak 1980 yılında Jay Westerveld tarafından ortaya çıkmış. Jay Westerveld havluların yeniden kullanımını teşvik eden ancak buna yönelik olarak bir geri dönüşüm programı bulunmayan otelin tutarsızlıklarını gözlemlemiş. Otelin “enerjide tasarruf sağlayarak çevreye katkı sunmak” pazarlamasında asıl amacının çamaşır maliyetlerini aza

indirgeyerek kar elde etmek olduğunu açığa çıkarmış. Bir diğer ifadeyle kar elde etme amacını yeşile boyamış diyebiliriz.

Zaman içinde buna benzer örnekleri farklı sektörlerde de görmeye başladık. Tek kullanımlık plastik pipetlerin çevreye verdiği zarardan dolayı geri dönüştürülebilir kağıt pipetlere geçiş yaptığını duyuran şirketin ürettiği pipetlerinin aslında geri dönüştürülebilir olmadığı ve çevreye daha çok atık bıraktığı ortaya çıktı. Otomotiv sektöründe faaliyet gösteren bir şirket normalden daha az karbon yayan bir araç ürettiği iddiasıyla pazarlama yaparken, aracın izin verilen yasal seviyeden 35 kat daha fazla miktarda nitrojen oksit ürettiği tespit edildi. Piyasaya yeni çıkardıkları otomobillerin test aşamasında, yükledikleri yazılım sayesinde bu gerçeğin bir süre boyunca ortaya çıkmasını önleyebilmiş olsalar da, olayın öğrenilmesinin ardından hisse gün içerisinde %22 oranında düşmüştü.

Bu örneklerin artması ÇSY konularına ve bu alanda gerçekleşen yatırımlara, yatırımcıların da şüpheyle bakmasına yol açıyor. Şirketler tarafından ÇSY alanında belirlenen hedeflerin kolay ulaşılabilir olması ve hedefleri gerçekleştirilememesi durumunda cezaların yetersiz olması da tartışmaların boyutunu artırıyor. Örneğin perakende sektöründe bir firma 2025’e kadar emisyonlarının bir kısmını %60 azaltma taahhüdü verdi (2015 baz yılı) ancak 2021 yılında zaten hedeflerinin %90’ını gerçekleştirmişti. Ayrıca anlaşmalarda, finansman tamamlandıktan sonra bu hedeflerin değişebileceğine dair esnek şartlar da yer alıyor.

Peki bu endişelere karşı Yatırımcı İlişkileri profesyonelleri olarak nelere dikkat edebiliriz?

¹ BoFA Global Research, ESG mandates stall, flows go into reverse, 08 Temmuz 2022

² Jacqueline Poh (Bloomberg), The Booming ESG Bond That’s Facing Growing Skepticism, 20 Eylül 2022

- ÇSY konularında belirlenen hedeflerin gerçekçi, ölçülebilir ve doğrulanabilir olması
- ÇSY konularında paylaşılan verilerin denetimden geçmesi ve denetimden geçen verilerin raporlamalarda ayrıca belirtilmesi
- ÇSY konularında firmaları değerlendiren uluslararası ve bağımsız sürdürülebilirlik endekslerinde yer alınması
- Raporlamalarda uluslararası standartların takip edilmesi. Örneğin, Uluslararası Sermaye Piyasası Birliği (ICMA) referans olması açısından, hangi ÇSY temalarının belirli endüstriler için en önemli olduğunu görebilecekleri ve hangi tür hedeflerin sürdürülebilirlik bonoları için uygulanabileceğini gösteren bir kılavuz açıkladı. Ayrıca, kâr amacı gütmeyen Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (SASB), sermaye piyasaları için çeşitli sektörleri kapsayan bir açıklama ve raporlama çerçevesi sundu. Özellikle, Değer Raporlama Vakfı çatısı altında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi ile birleşen SASB ile şirketler Entegre Raporlama Çerçevesi ve SASB standartlarını birlikte uygulayabilecek. Böylelikle bu raporlama, yatırımcıların karşılaştırılabilir, tutarlı ve güvenilir bilgi ihtiyacını karşılarken, diğer yandan uzun vadeli kurumsal değer yaratmanın daha eksiksiz bir resmini sunacak.